Birlikte Yaşamanın Formülü: İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi

Yolculuk Başlıyor...

4. Sınıf Keşif Günlüğü: Adil, eşit ve özgür bir dünyayı nasıl inşa ederiz?

Gemini Notebook

Tüm Canlılar

- Doğar
- Beslenir
- Büyür
- Hareket eder
- Çoğalır
- Solunum yapar

Ortak Özellikler

- Korunma ve Barınma

İnsan

- Düşünen: Akıl yürütür, sorgular, teknoloji üretir.
- Sosyal: İletişim kurar, bir arada yaşar, kurallar koyar.
- Duygusal: Üzülür, sevinir, empati kurar, sanat üretir.

İnsanı diğer canlılardan ayıran en büyük özellik, sadece hayatta kalmak değil; akıl, duygu ve kurallarla 'birlikte yaşama' kültürü üretmesidir.

Gemini Notebook

Temel Kavram: "Hak" Nedir?

[İnsan Onuru] + [Devlet Güvencesi (Anayasa)] = **HAK**

Ayrım var mı?
Irk, dil, din, cinsiyet veya zenginlik ayrımı **KESİNLİKLE** yapılamaz.

Kimler için?
Dünyaya gelen **HER** insan içindir.

Neden var?
İnsan onurunu güvence altına almak için.

Hak, insanlaın yaşamlarını özgürce, adil ve onurlu bir şekilde sürdürebilmeleri için doğuştan sahip oldukları, anayasa ile güvence altına alınan yetkilerdir.

Gemini Notebook

Haklarımızın 3 Altın Kuralı

VAZGEÇİLMEZ

Kendi isteğimizle bile bu haklardan vazgeçemeyiz. Bir insan köle olmayı kabul edemez.

DEVREDİLMEZ

Bu haklarımızı bir başkasına veremeyiz, satamayız veya hediye edemeyiz. Bize aittir.

DOKUNULMAZ

Hiç kimse, hatta devlet bile bu haklarımızı haksız yere elimizden elimizden alamaz ve zarar veremez.

Bu 3 altın kural sayesinde temel haklarımız "sınırlandırılamaz" bir bütün oluşturur. Olağanüstü durumlar (salgın hastalıklar gibi) dışında bu kalkan asla delinemez.

Gemini Notebook

İnsanlık Pasaportumuz: 8 Temel Hakkımız

Gemini Notebook

Sınır Çizgisi:
Ne Zamana Kadar Çocuğuz?

0 Yaş: Doğum.
(BM Çocuk Hakları Sözleşmesi başlar).

Her İnsan Çocuktur.
(Gelişim, korunma ve öğrenme dönemi).

18 Yaş Eşiği: Yetişkinliğe Geçiş
(Tam yasal sorumluluk başlar).

Birleşmiş Milletler'in 1989'da kabul ettiği sözleşmeye göre, 18 yaşına kadar her birey çocuk kabul edilir. Çocuklar, **yetişkinlerden** farklı olarak henüz gelişimlerini tamamlamadıkları için ekstra korumaya ihtiyaç duyarlar.

Gemini Notebook

Sadece Bize Özel: Çocuk Hakları

Oyun Hakkı.
Çocukların oynamaya, dinlenmeye ve kendilerine uygun etkinliklere katılmaya hakkı vardır.

Eğitim Hakkı
İlköğretim tüm çocuklar için zorunlu ve tamamen ücretsizdir. Okulda ayrımcılık yapılamaz.

İstismardan Korunma.
Hiçbir çocuk fiziksel, duygusal veya zihinsel şiddete maruz bırakılamaz.

İşçi Olmama Hakkı
Çocuklar, sağlıklarını bozacak veya eğitimlerini engelleyecek hiçbir işte çalıştırılamazlar.

Gemini Notebook

Karşılaştırma Panosu: Çocuk vs. Yetişkin

Çocuk (0-18 Yaş)

- **Özerk Karar:** Ailesinin rehberliğine ihtiyaç duyar.

- **Temel Görevler:** Eğitimine devam etmek, oyun oynamak, odasını toplamak (küçük ev işlerine yardım).

- **Hak Temsili:** Siyasi seçimlerde oy kullanamaz, koruyucu yasalara tabidir.

Yetişkin (+18 Yaş)

- **Özerk Karar:** Kendi hayatıyla ilgili tüm kararları tek başına alabilir.

- **Temel Görevler:** Çalışıp geçimini sağlamak, vergi vermek, askere gitmek.

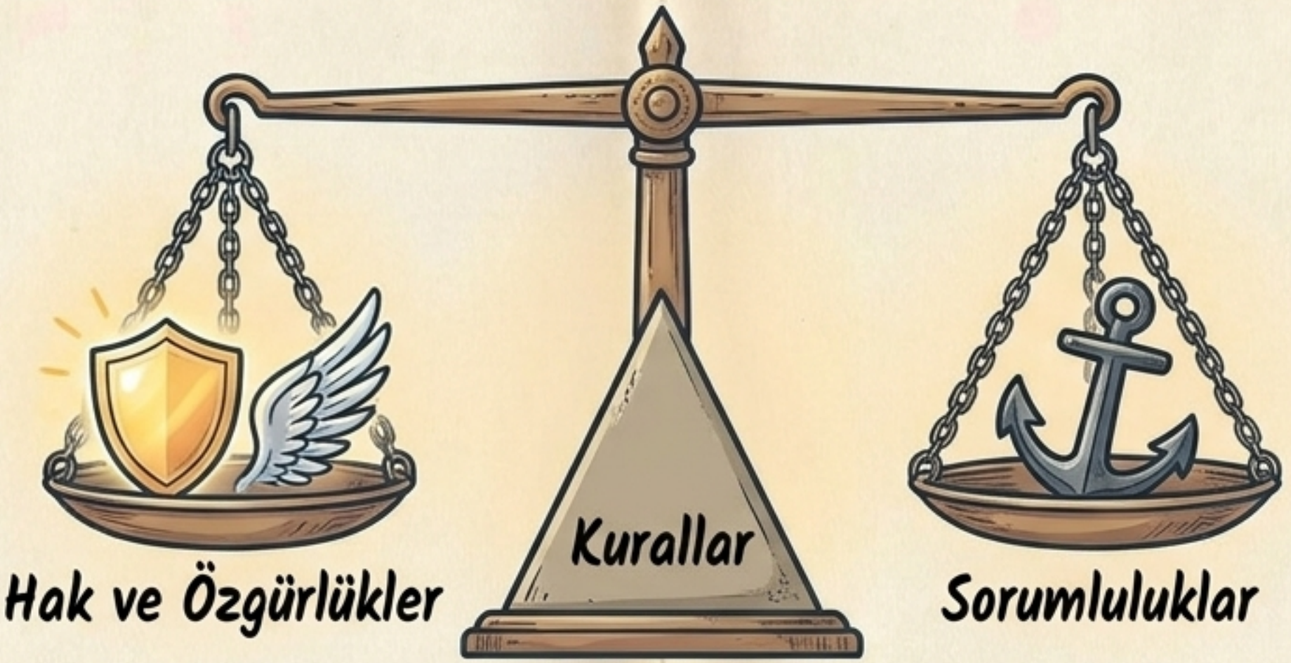

- **Hak Temsili:** Seçme ve seçilme hakkını kullanır, yasal işlemlere imza atar.

Alt Not: Statümüz değişse de "İnsan Onurumuz" ve "Temel Haklarımız" her iki dönemde de aynıdır!

Gemini Notebook

Büyük Denklem: Dengeyi Nasıl Sağlarız?

[HAK]: Sahip olduğumuz yasal yetkiler.

[ÖZGÜRLÜK]: Başkalarına zarar vermeden dilediğimizi yapabilme gücü.

[SORUMLULUK]: Kararlarımızın sonuçlarını üstlenme ve görevlerimizi yapma.

> **“Sınırsız özgürlük yoktur. Özgürlüğümüz, bir başkasının hakkının başladığı yerde biter!”**

Gemini Notebook

Dünyayı Taşıyan Sütunlar: Sorumluluklarımız

Toplumsal Ahenk ve Güven

Kendimize Karşı:
Beden ve ruh sağlığımızı korumak, ders çalışmak, kişisel temizliğimize dikkat etmek.

Ailemize Karşı:
Aile bireylerine saygı duymak, evdeki işbölümüne yaşına uygun şekilde katılmak.

Topluma, Çevreye ve Hayvanlara Karşı:
Ortak kullanım alanlarını temiz tutmak, kurallara uymak, doğayı korumak, diğer canlılara zarar vermemek.

Devlete Karşı:
(Vatandaşlık ödevleri)
Yetişkinler için vergi vermek, askere gitmek, kanunlara uymak, seçimlerde oy kullanmak.

Gemini Notebook

Neden Kurallara İhtiyacımız Var?

Kuralsızlık (Kaos). Herkesin sadece kendi istediğini yaptığı, güçlülerin zayıfları ezdiği güvensiz bir ortam.

Çözüm Yolu: Toplumun ortak sözleşmesi olarak kurallar koyulur. (Not: Kurallar zamanla değişebilir).

Düzen: Toplumsal Ahenk. Kurallar sayesinde haklarımız güvence altına alınır, özgürlüklerimiz sınırları belirlenerek korunur.

Gemini Notebook

İki Kardeş Kavram: Eşitlik ve Adalet

EŞİTLİK

Eşitlik, kuralların ve hakların herkese aynı şekilde uygulanmasıdır (Durum farklılıklarını gözetmez).

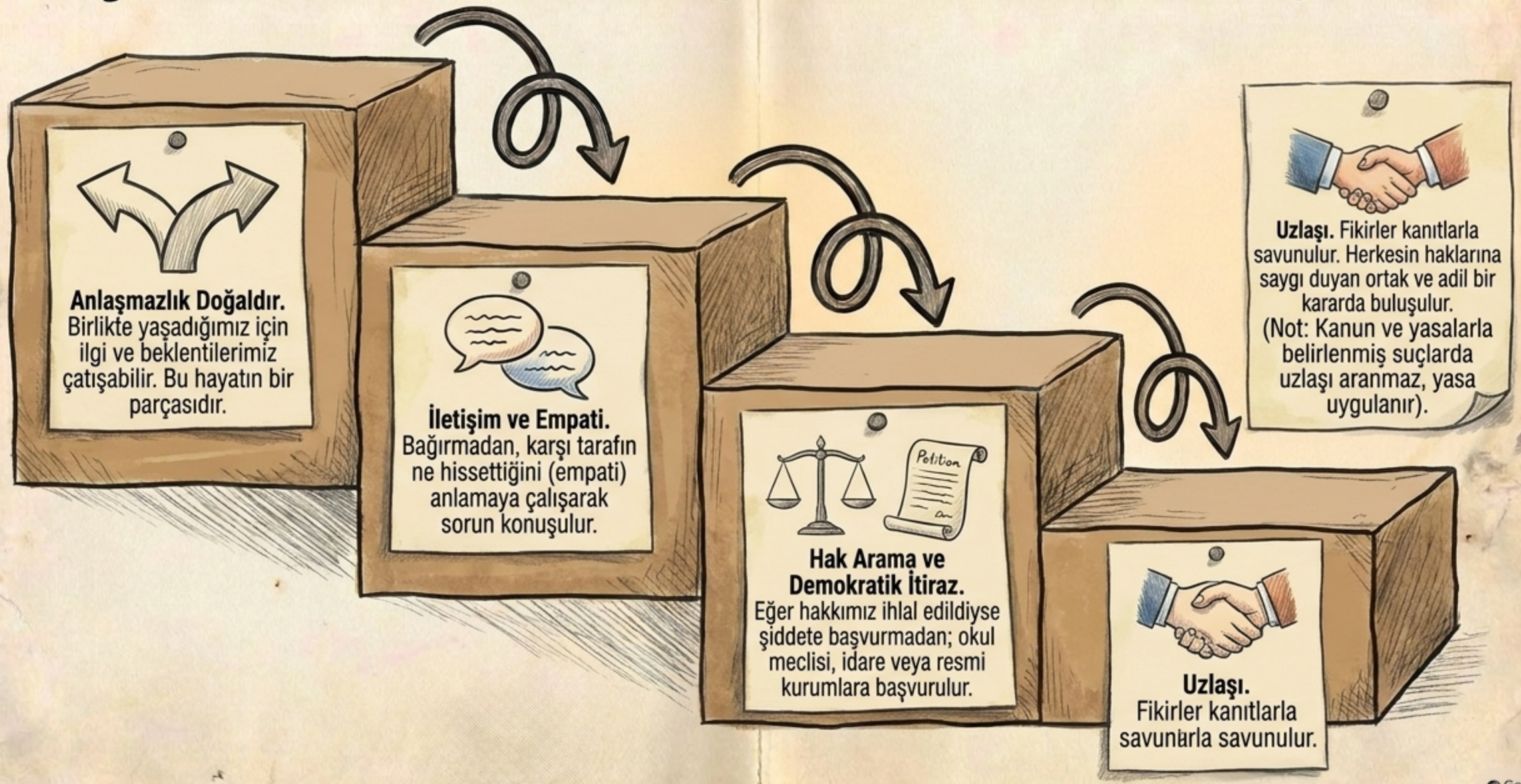
ADALET

Adalet, herkesin ihtiyacına ve farklılıklarına saygı gösterilerek haksızlıkların giderilmesi, hakkaniyetin sağlanmasıdır. (Örn: Engelli bireylere tanınan pozitif ayrıcalıklar adalettir).

Gemini Notebook

Çözüm Yolu: Anlaşmazlıktan Uzlaşıya

Gemini Notebook

Büyük Resim: “Aktif Yurttaş” Kimdir?

Zihin / Bilgi: Haklarını Bilir.

İnsan olmaktan ve anayasadan doğan temel haklarının farkındadır.

Kalp / Saygı: Farklılıklara Saygı Duyar.

İnsanların özellikleriyle alay etmez, herkesin eşit değerde olduğunu kalpten kabul eder.

Eller / Eylem: Sorumluluklarını Yerine Getirir.

Kendine, çevresine, doğaya ve devlete olan görevlerini aktif olarak yapar.

Ayaklar / Duruş: Kurallara Uyar ve Adaleti Savunur.

Hak ihlali gördüğünde susmaz, şiddetsiz iletişimle haksızlığa karşı demokratik yollarla durur.

Gemini Notebook

Çatı: Yurdumuz ve Birlikte Yaşama Kültürü

Cumhuriyet ve demokrasi, bir ev inşa etmek gibidir. Temelinde İnsan, sütunlarında Hak ve Özgürlükler, dengesinde Sorumluluklar, çatısında ise Adalet vardır. Bu güzel evi ancak birlikte ayakta tutabiliriz.

Gemini Notebook